

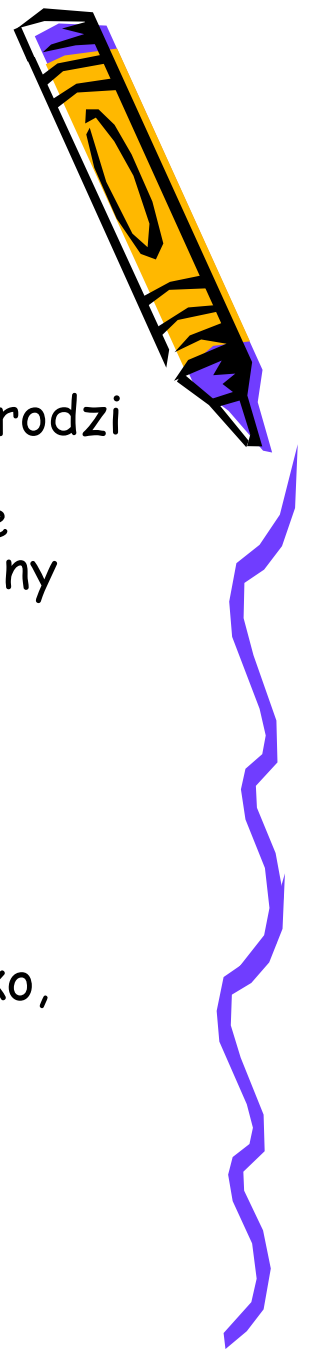

Dziecko zdolne a wychowanie i edukacja przedszkolna

Opracowała Maria Drzazga
Psycholog
Poradni Psychologiczno-
Pedagogicznej
w Kępnie
16 Kwiecień 2008 r.

Teoria rozwoju zdolności człowieka

- Z teorii rozwoju człowieka wynika, że każde dziecko rodzi się zdolne. Jednak aby z owych zdolności rozwinęły się potencjalne, wybitne uzdolnienia- potrzebne jest mądre środowisko wychowawcze. Każdy człowiek rodzi się zdolny do różnorodnych zachowań.

O zakresie i rodzaju zdolności decyduje:

- przekaz genetyczny tzw. matryca genetyczna,
- inne genetycznie zdeterminowane cechy: temperament, wrażliwość systemu nerwowego na bodźce, poziom aktywności dziecka,
- wymagania stawiane mózgowi człowieka przez środowisko,

c.d. Teoria rozwoju zdolności człowieka

- Wg D.Lewisa *dziecko rodzi się wszechstronne uzdolnione, z pełną możliwością rozwoju we wszystkich kierunkach, potencjalną wybitną inteligencją i zadatkami na rozwijanie wielkiej twórczości oraz dużym talentem społecznym. Trzeba stworzyć mu możliwości ich maksymalnego rozwoju.*
- *W ciągu pierwszych pięciu lat życia rozwija się około 50% zdolności.*
- *Do uczenia się b. ważna jest współpraca rodziców i nauczycieli przedszkola na rzecz ujawnienia i wydobywania z małego człowieka jego talentów i uzdolnień.*

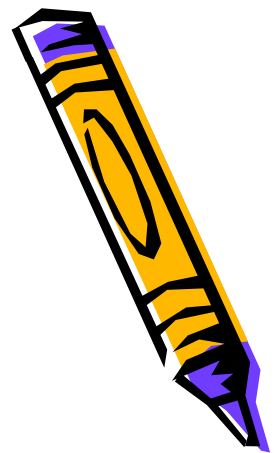
Definicje pojęć: zdolności, dziecko zdolne

- *Zdolności* to maksymalne możliwości człowieka przez co rozumiemy górną granicę poziomu efektywności działania, którą może on osiągnąć, jeżeli stworzymy mu optymalne warunki i zapewnimy odpowiedni trening...(Strelau,1975).
- *Zdolności* to możliwość uzyskania spodziewanych wyników przy wykonywaniu danych czynności w określonych warunkach zewnętrznych...(Pietrasiński, 1975).
- *Dziecko zdolne* to takie, które posiada umiejętność dostrzegania problemów i przystępuje do rozwiązania ich w sposób najbardziej logiczny i skuteczny...(Lewis 1998).

Rodzaje zdolności

- *Zdolności ogólne* (poznawcze) odnoszą się do uzdolnień związanych z szybkością i efektywnością procesów uczenia się, pozwalają się uczyć w zakresie wiedzy teoretycznej. Ujawniają się bardzo wcześnie. Dzieci o takich zdolnościach wykazują lepszą pamięć, dużo wcześniej niż rówieśnicy chodzą, mówią, czytają a także posiadają umiejętność posługiwania się wcześniej opanowanym materiałem. Uczą się szybko, refleksyjnie, stawiają liczne pytania, skutecznie rozwiązują pytania.

c.d. Rodzaje zdolności

- *Zdolności kierunkowe* określane w literaturze jako talent. Wiązą się z określoną sferą aktywności; zdolności plastyczne, muzyczne, taneczne, sportowe.
- Mogą ujawnić się bardzo wcześnie np. u F.Chopina lub bardzo późno, jak u A. Eisteina.

c.d. Rodzaje zdolności

- *Zdolności twórcze* przejawiają się w umiejętności tworzenia rzeczy nowych. Manifestują się niestandardowym widzeniem rzeczywistości. Dzieci twórcze zadają mnóstwo pytań, często bardzo trudnych, są dociekliwe, nie przyjmują wszystkiego, co mówi nauczyciel za prawdy oczywiste. Bywają źródłem zamieszania w grupie.

Potencjał zdolności u dzieci

- Każde dziecko ma ogromny potencjał, który może się objawiać w rozlicznych sytuacjach, w różnych zakresach i formach aktywności. Są dzieci, które interesują się motoryzacją, jazdą konną, łamigłówkami, zagadkami, szaradami oraz te, które grają na instrumentach, tańczą, rysują i malują bądź zastanawiają się nad problemami współczesnego świata. Każde z nich jest inne, każde inaczej, szczególnie, wyjątkowe.
- Zadaniem rodziców, przedszkola i szkoły jest ten potencjał wydobyć.

Pomoc przedszkola w rozpoznawaniu możliwości i zdolności dziecka

- Już kilku-latkowie często są przeciążeni ponad miarę, chodząc na zajęcia, których nie lubią, i boją się. Wiąże się to często z nadmiernym stresem.
- Występuje problem uczestniczenia dzieci w wieku przedszkolnym (**bez odkrycia ich zdolności**) w różnych, dodatkowych zajęciach zajmujących część dnia i ograniczających potrzebę zabawy w tym wieku,
- Konieczne jest ukierunkowanie rodziców przez wychowawców przedszkola w rozpoznawaniu zdolności u dzieci.

Wykrywanie zdolności u dzieci

- Istnieje potrzeba wczesnej diagnozy zdolności dziecka w przedszkolu.
- Brak jest w pedagogice przedszkolnej precyzyjnych, rzetelnych i obiektywnych technik i narzędzi badania *zdolności* u dzieci, natomiast testy psychologiczne są niedostępne w powszechnej praktyce wychowawczej.
- Metoda obserwacji jest powszechnie stosowaną do wykrywania zdolności i talentów u dzieci przedszkolnych.

Wykrywanie zdolności u dzieci

(kryteria stosowane w obserwacji)

- Twórcza wyobraźnia.
 - Łatwość uczenia się.
 - Szerokie zainteresowania.
 - Pracowitość.
 - Zdolność do rozumowania abstrakcyjnego.
 - Duży zakres uwagi i łatwość jej skupienia przez dłuższy czas na problemie.
 - Bogaty słownik.
 - Zdolność do samodzielnej i skutecznej pracy.
 - Szczegółowe kryteria charakteryzujące zdolne dziecko.
- D.Lewis - Jak wychować zdolne dziecko - Warszawa 1988.*

Wspieranie w przedszkolu rozwoju uzdolnień u dzieci

(wskazówki dla nauczycieli)

- Należy dostrzegać u wszystkich dzieci ich mocne strony(bez względu na etap kształcenia).
- Organizować warunki indywidualnego traktowania dziecka w grupie przedszkolnej.
- Systematycznie współpracować z rodzicem.
- Starać się dbać o harmonijny rozwój dzieci nie tylko intelektualny ale też emocjonalny i społeczny.
- Szukać ciekawych materiałów.
- Inspirować nowe zainteresowania.

c.d. Wspieranie w przedszkolu rozwoju uzdolnień u dzieci

- *Edukacja elementarna wspierająca indywidualny rozwój dziecka wymaga odpowiedniego przygotowania nauczyciela który:*
 - mniej naucza, a bardziej zachęca do aktywności,
 - daje dziecku więcej czasu na zastanowienie się, planowanie i eksperymentowanie
 - jest otwarty na pomysły dzieci, dopuszcza możliwość popełniania przez nich błędów i pozwala na samodzielne korygowanie ich,

c.d. Wspieranie rozwoju uzdolnień- umiejętności nauczyciela

- potrafi dostrzec, rozumieć i właściwie reagować na uczucia dzieci,
- analizuje i wyjaśnia zachowanie, a nie ocenia je,
- kształtuje w dzieciach przekonanie o możliwości samodzielnego wyboru działań z jednoczesnym podejmowaniem odpowiedzialności za własne czyny,
- zachęca do poszukiwania nowych rozwiązań i radzenia sobie z problemami.

Bariery instytucjonalno-organizacyjne

- Ogrom wymagań i dokładanie coraz większej ilości powinności przez władze oświatowe powodują,
 - bezradność nauczyciela i obawę czy jest w stanie sprostać wszystkim obowiązkom,
 - brak czasu na przygotowanie programów do pracy z dzieckiem zdolnym,
 - obawy nauczycieli dotyczące własnych umiejętności w tym zakresie.

c.d. Bariery psychologiczno-pedagogiczne

- Rutyna w pracy tj. stosowanie schematów metodycznych i rytuałów organizacyjnych tradycyjnego przedszkola.
- Metody, formy pracy, wymagania i zadania nastawione są na dzieci średnio zdolne (zazwyczaj grupa najliczniejsza).
- Przecenianie funkcji dydaktycznej. Dominuje nadal przekazywanie, utrwalanie i przekazywanie wiadomości wg określonych algorytmów i często zbyt ambitnych programów, nie uwzględniających preferencji i strefy najbliższego rozwoju dziecka
- Ograniczanie w edukacji przedszkolnej możliwości widzenia i odkrywania przez dziecko tego co otacza. Brak swobody poruszania się, dotykania, obserwowania świata. A tego rodzaju bezpośrednie doświadczenia kształtują rozwój dziecka w wieku przedszkolnym.

Niekorzystne strategie postępowania pedagogicznego

- Przemoc symboliczna (władza nad dzieckiem: wiedza, dostęp do zabawek, książek, możliwość zadawania pytań, pytania, ocena wytworów dziecka).
- Teoria naznaczania (etykietowanie dzieci zdolnych jako utrudniające pracę nauczyciela nadpobudliwe, niegrzeczne, rozgadane lub geniusz, jesteś najlepszy itp..)
- Pojęcie *idealnego dziecka* - nie jest ono zgodne z interpretacją zdolnego dziecka. D.I- zgodnie z obiegowa opinią dobrze się uczy, zachowuje się zgodnie z normami, nie kłamie, nie robi dziwnych rzeczy, czy też posiada niewielkie osiągnięcia w jakiejś dziedzinie, nie absorbuje dodatkowymi pytaniami, niczego nie chce, daje *święty spokój*.

Niekorzystne strategie postępowania pedagogicznego

- Dzielenie dzieci wg zdolności, praktyka ta wzmacnia proces społecznej selekcji na **dobre, złe, gorsze, lepsze dzieci** oraz pierwszej selekcji szans edukacyjnych. Następstwem czego może być emocjonalne nieprzystosowanie i trudności w kontaktach społecznych. Zdolni nastawieni są na sukces, nie liczą się z poglądami rówieśników, okazują innym lekceważenie a nieśmiali przyjmują pozycję outsidera a ich szanse rozwoju i zainteresowań ulegają redukcji

Dzieci nie są rzeczywistymi geniuszami- *Anatol Franse*

- Potrzebujemy zmiany nastawień rodziców wobec uzdolnień oraz wobec sukcesu, zmiany nastawień nauczycieli wobec bardzo zdolnych i twórczych dzieci oraz zmiany przekonań, których same dzieci nabywają, zanim nawet pójdą do szkoły.

